

VILNIAUS UNIVERSITETO SPECIALIOSIOS PEDAGOGIKOS 2002 MET SPECIALI J PROFESINI STUDIJ BAIGIAM J DARB SANTRAUKOS

*N. Bulotien (vad. A. Bagdonas, D. erniauskait). 6–11 MET VAIK ,TURIN I
CEREBRIN PARALYŽI ,ADAPTYVAUS ELGESIO YPATUMAI.
Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 43 p.*

Vaik , turin i cerebrin paralyži , adaptyvus elgesys iki šiol nebuvo tyrin tas. Darbo tikslas – aprašyti vaik , turin i cerebrin paralyži , adaptyv elges , naudojantis *Lietuvišk ja adaptyvaus elgesio skale* devyniose srityse: komunikacijos g dži , savitvarkos g dži , socialini g dži , laisvalaikio leidimo g dži , bendruomen s g dži , savireguliacijos ir veiklos organizavimo g dži , akademin žini taikymo g dži , sveikatos ir saugumo g dži .

Uždaviniai: 1) vertinti vaik , turin i VCP ir normal intelekt , adaptyv elges ir išskirti j galias ir sunkumus; 2) vertinti vaik , turin i VCP ir sutrikus intelekt , adaptyv elges ir išskirti j stiprybes ir sunkumus; 3) palyginti normal ir sutrikus intelekt ir cerebrin paralyži turin i vaik adaptyv funkcionavim .

Išvados: 1) vaik , turin i VCP ir normal intelekt , adaptyvaus elgesio g džiai atitinka norm ir normaliai besivystan i vaik vidutin lyg . Tiriamieji pakankamai savarankiškai gali funkcionuoti visuomen je; 2) vaik , turin i VCP ir normal intelekt , adaptyvaus elgesio g džiai skiriasi nuo normaliai besivystan i vaik tam tikrose srityse. Vaikai silpnesni: bendruomen s g dži , buities, savitvarkos, sveikatos ir saugumo srityse. Komunikacijos, socialin je, laisvalaikio leidimo, savireguliacijos ir veiklos organizavimo, akademin žini taikymo srityse adaptyvaus elgesio g džiai tapat s vidutiniam lygiui; 3) vaik , turin i VCP ir intelekto sutrikim , adaptyvaus elgesio g džiai neišugdyti. Vaikai nesugeba savarankiškai funkcionuoti visuomen je. Šie vaikai silpnesni bendruomen s, akademin žini taikymo, sveikatos ir saugumo, komunikacijos srityse, bet stipresni savireguliacijos ir veiklos organizavimo, laisvalaikio leidimo, socialin je, buities, savitvarkos srityse; 4) vaik , turin i VCP, adaptyvaus elgesio g dži ugdym apsunkena intelekto sutrikimas. Nepaisant vaik , turin i VCP, intelekto lygio, tiriamieji stipresni socialin je, laisvalaikio leidimo, savireguliacijos ir veiklos organizavimo srityse, bet silpnesni – bendruomen s, sveikatos ir saugumo, savitvarkos, buities srityse; 5) rekomendacijos: vaik ugdytojams reik t daugiau d mesio skirti bendruomen s, sveikatos ir saugumo, savitvarkos, buities, akademin žini taikymo sri i adaptyvaus elgesio g džiams ugdyti, tam tikslui panaudojant visas galimas priemones.

*D. Drag nien (vad. A. Bagdonas, D. erniauskait). VIDUTINIŠKAI SUTRIKUSIO
INTELEKTO (6–12 M.) VAIK ADAPTYVAUS ELGESIO LYGINAMOJIANALIZ .
Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 39 p.*

Darbe pristatomas tyrimas, kurio pagrindinis tikslas – LAES – Lietuviška adaptyvaus elgesio skale (parengta VU Specialiosios psichologijos laboratorijoje) vertinti vidutiniškai sutrikusio intelekto 6–12 met vaik funkcionavimo g džius adaptyvaus elgesio srityse. Atliekant tyrim LAES teiginiai buvo pateikti klausimyne, j savarankiškai užpild mokytojas ir aukl tojas, geriausiai paž stantis vaik . Visiems vaikams jau buvo nustatyta protinio atsilikimo diagnoz – vidutinis protinis atsilikimas. Iš viso užpildyti 29 klausimynai Vilniaus ir Ukmerg s miest

specialiosiose ugdymo staigose bei Vilniaus „Versmės“ vidurinėje mokykloje. Gavus užpildytas LAES, kiekvieno tiriamąjį buvo skaičiuojami adaptyvaus elgesio vertinimai. Palyginti vidutiniškai sutrikusio intelekto vaikai su normaliai besivystančiais vaikais atitinkami normos vidurkiu, taip pat vidutiniškai sutrikusio intelekto vaikai atskirai su normaliai besivystančiais vaikais. Išanalizuotos LAES taikymo galimybės. Darbe kelta prielaida, kad vidutiniškai sutrikusio intelekto vaikų adaptyvus funkcionavimas bus sutrikęs daugiau nei pusę adaptyvaus elgesio vertinimų. Tyrimas parodė, kad kelta prielaida teisinga. Normos atžvilgiu visi vaikų adaptyvus funkcionavimas sutrikęs visose adaptyvaus elgesio srityse. Jų adaptyvus funkcionavimo lygis labai žemas. Akademiniai žiniai taikymo srityje visi vaikų srityje yra patys žemiausi. Geriausiai vertinti buities gūdžiai. Tyrimu nustatytos vidutiniškai sutrikusio intelekto vaikų galios buities, savitvarkos ir laisvalaikio leidimo adaptyvaus elgesio srityse.

LAES patikimai diferencijuoja protinį atsilikimą, bet ji netaikytina individualiai vertinti, nustatyti vaiko adaptyvaus elgesio galias ir sunkumus, kai tyrimo duomenys analizuojami kiekybiniu aspektu. Kokybinis duomenų analizė parodė, kad LAES galėtų būti gairėmis, rengiant konkrečias adaptyvaus elgesio gūdžių ugdymo programas.

O. Kamarauskienė (vad. A. Bagdonas, D. erniauskaitė). NEŽYMIAI PROTIŠKAI AT SILIKUSI 8–10 METŲ VAIKŲ ADAPTYVAUS ELGESIO YPATUMAI.

Vilnius: VU socialinio darbo katedra, 2002. 32 p.

Jei norime, kad protiškai atsilikusių vaikų gyvenimas nebūt kančia, turime juos išmokyti visko, ko reikia normaliam funkcionavimui (gyvenimui). Juos reikia bent išmokyti. Todėl šio darbo tikslas ir yra vertinti neįžymaus protinio atsilikimo vaikų adaptyvaus elgesio, kuris gali padėti visapusiškai vertinti vaiko sugebėjimą funkcionuoti visuomenėje, atrasti vaiko ypatingas galias. Šiame darbe apibūdinama adaptyvaus elgesio samprata, jos sritys, kurios yra ypač svarbios diagnozuojant protinį atsilikimą, vertinant negalįs poveikį vaiko kasdieniame gyvenime ir kuriant individualias mokymo, lavinimo programas neįžymams vaikams. Pagrindinis šio darbo tikslas – pamąginti išaiškinti vaikus, kuriems diagnozuotas neįžymus protinis atsilikimas, adaptyvaus elgesio ypatumus.

Siekiant šio tikslo kelti tokie uždaviniai: 1) vertinti neįžymaus protinio atsilikimo vaikų adaptyvaus funkcionavimą devyniose srityse: komunikacijos, savitvarkos, buities gūdžių, laisvalaikio leidimo, bendruomenės, savireguliacijos ir veiklos organizavimo, akademiniai žiniai, sveikatos ir saugumo; 2) palyginti normaliai besivystančių ir neįžymaus protinio atsilikimo vaikų adaptyvaus elgesio vertinimus; 3) palyginti neįžymaus protinio atsilikimo vaikų adaptyvaus funkcionavimą atskirose srityse.

Adaptyvaus elgesio skalės sudarė 265 teiginiai, vertinantys 2–11 metų vaiko adaptyvaus elgesio devyniose srityse: komunikacijos, savitvarkos, buities, socialiniai gūdžiai, laisvalaikio, bendruomenės, savireguliacijos, akademiniai žiniai, sveikatos. Iš viso buvo užpildyta 30 klausimynų. Grupės sudarė 30 vaikų 8–9–10 metų, kuriems nustatytas neįžymus protinis atsilikimas. Palyginus sričių funkcionavimą matyti, kad funkcionavimas šiose srityse statistiškai reikšmingai skiriasi. Išvesti vidurkiai visi sričių, parodo dviejų veiklų: buities ir savitvarkos stipriausi funkcionavimą tarp kitų sričių.

Išvados: 1) tyrimo rezultatai parodė, kad neįžymiai protiškai atsilikusių vaikų adaptyvaus elgesio gūdžiai yra blogiau išvystyti nei normaliai besivystančių vaikų; 2) ne visi vaikai, kuriems nustatytas neįžymus protinis atsilikimas, turi adaptyvaus elgesio trūkumą dviejų ir daugiau sričių, tai rodo, kad protinio atsilikimo diagnozavimas remiantis tik atlikto intelekto testo rodikliais nepasiteisina; 3) mūsų tiriamieji geriausiai funkcionuoja savitvarkos ir buities srityse; 4) neįžymiai protiškai atsilikę vaikai silpniausiai funkcionuoja tokiose srityse: mokykliniai gūdžiai, sveikatos

ir saugumo, savireguliacijos ir bendruomenės srityse, t. y. sritys, kur reikėtų diferencijuoti ir individualizuoti nežymiai protiškai atsilikusių vaikų ugdymą.

L. Laipienyt (vad. V. Gevorgianien). SPECIALIOSIOS PEDAGOGINĖS PAGALBOS BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOJE TYRIMAS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 52 p.

Darbo tikslas – remiantis Alytaus miesto bendrojo lavinimo mokyklų specialiąjį pedagogų ir klasių mokytojų nuomone išanalizuoti specialiosios pedagoginės pagalbos bendrojo lavinimo mokykloje ypatumus; pastebėti sunkumus, su kuriais susiduria pedagogai, tenkindami specialiuosius vaikų poreikius.

Teoriniame darbo dalyje aptariama ne gali asmenų ugdymo modeliai, integruoto ugdymo tendencijos Lietuvoje ir Alytaus mieste.

Siekiant geriau atskleisti darbo temą buvo atliktas tyrimas, kurio metu apklausta 120 respondentų: 29 specialieji pedagogai, 35 pradiniai klasių mokytojai, 56 mokytojai dalykininkai. Remiantis respondentų nuomomis šiame darbe analizuojama: 1) bendrojo lavinimo mokyklų klasių mokytojų pasirengimas ugdyti specialiąjį poreikių turinčius vaikus; 2) pradiniai klasių mokytojai ir mokytojai dalykininkai požiūris palankiausi ugdymą aplink nedideli, vidutini ir dideli specialiąjį poreikių vaikams; 3) klasių mokytojų ir specialiojo pedagogo veikla pritaikant ugdymo programą individualiems vaiko poreikiams; 4) ugdytojų bendradarbiavimas heterogeniniame ugdymo aplinkoje.

Atliktas tyrimas patvirtino darbo hipotezes: 1) specialioji pedagoginė pagalba bendrojo lavinimo mokykloje teikiama, tačiau jos kokybė netenkina specialiąjį pedagogų ir klasių mokytojų; 2) geresnė specialiąjį poreikių vaikų ugdymo kokybė užtikrinama pradinėse klasėse, nes pradiniai klasių mokytojai turi geresnes galimybes sigilinti vaiko individualius poreikius bei aktyviau domisi integruoto ugdymo procesu; 3) darbe pateikiami tyrimo rezultatai, pasiūlymai, daromos išvados.

A. Paulkaitė (vad. V. Gevorgianien). ŽYMIAI SUTRIKUSIO INTELEKTO ASMENŲ POJŪSŲ STIMULIAVIMAS: METODINĖS REKOMENDACIJOS POVEIKIO PROGRAMAI. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 47 p.

Darbo tikslas – išnagrinėti žymiai sutrikusio vaikų / jaunuolių savęs suvokimo pojūčių lavinimo galimybes ir parengti praktines darbo rekomendacijas. Darbe apžvelgiama regos, klausos, uoslės, skonio, lytėjimo ir judėjimo pojūčių svarba ir jų lavinimo galimybės. Pateikiami pagrindiniai pojūčių lavinimo principai ir metodai. Parengti praktinės veiklos pavyzdžiai pojūčių lavinimo užsiėmimams. Pojūčių stimuliacija yra ta veiklos sritis, kurioje sutrikusio intelekto asmuo padeda pagrindą „Aš ir pasaulis“ suvokimui, turi galimybę kompensuoti sutrikusias funkcijas, patiria malonių pojūčių ir nenuobodžiaus praleidžia laiką.

J. Stankevičienė (vad. D. Berniauskaitė, S. Brikiūtė). 8–11 M. SUTRIKUSIO REGŲ JIMO VAIKŲ ADAPTYVUS ELGESYS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 40 p.

Darbe analizuojamas sutrikusio regėjimo vaikų adaptyvus elgesys. Su lietuvišką adaptyvaus elgesio skalių pagalba iširti 28 regėjimo sutrikimų turintys vaikai. Šio darbo tikslas – aprašyti 8–11 metų regėjimo sutrikimų turinčių vaikų adaptyvų elgesį. Darbo tikslas: 1) vertinti regėjimo sutrikimus turinčių vaikų adaptyvų funkcionavimą devyniose adaptyvaus elgesio srityse; 2) palyginti sutrikusio regėjimo vaikų adaptyvų funkcionavimą atskirose adaptyvaus

elgesio srityse, išskiriant funkcionavimo galias ir sunkumus; 3) palyginti sutrikusio regėjimo vaikų adaptyvaus funkcionavimo vertinius atskirose srityse su normaliai besivystančių vaikų vertinimais vidurkiškai atitinkančiais standartiniu balu; 4) palyginti silpnaregių vaikų ir aklųjų vaikų adaptyvų funkcionavimą.

Tyrimai parodė, kad komunikacijos, socialinių gebėjimų, savitvarkos, sveikatos ir saugumo srityse regėjimo sutrikimturintys vaikai neturi adaptyvaus funkcionavimo sutrikimų. Laisvalaikio leidimo, bendruomenės ir akademiniai žinių taikymo srityse sutrikusio regėjimo vaikai turi adaptyvaus elgesio trūkumus. Be to, tyrimai parodė, kad aklųjų vaikų adaptyvus funkcionavimas gerokai atsilieka nuo silpnaregių vaikų adaptyvaus funkcionavimo.

R. Užuraistienė (vad. V. Gevorgianienė). SUTRIKUSIO INTELEKTO ASMENŲ INTEGRUOTAS UGDYMAS: IŠŠŪKIS SPECIALIOSIOMS INTERNATINIS MOKYKLOMS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 47 p.

Sutrikusio intelekto vaikų integruoto ugdymo bendrojo lavinimo institucijose pradži reglamentavo Invalidų integracijos ir Specialiojo ugdymo statymai. Bendrojo lavinimo mokyklos dar nėra pakankamai pasirengusios integruoti sutrikusio intelekto vaikus, o specialiosios internatinės mokyklos, išgyvendamos krizę, ieško išlikimo būdų. Ši tema Lietuvoje dabar tapo labai aktuali. Šio darbo tikslas – išanalizuoti Ukmergės specialiosios internatinės mokyklos situaciją dabartiniu sutrikusio intelekto mokinių integracijos etapu ir nustatyti, kiek dabartinė mokyklos situacija atitinka mokyklos ateities viziją.

Tyrimams naudotas anketinis apklausos metodas. Tyrime dalyvavo Ukmergės specialiosios internatinės mokyklos pedagogai, mokiniai tėvai ir Ukmergės miesto ir kaimų bendrojo lavinimo mokyklų mokytojai. Analizuojant anketinius duomenis paaiškėjo, kad specialiosios internatinės mokyklos išlikimo perspektyva – sutrikusio intelekto vaikų ugdymo kokybės ir savo veiklos išplėtimas miesto (kaimo) bendruomenės gyvenimui ir veiklai. Išryškėjo ir pagrindiniai trūkumai – materialūs organizaciniai sunkumai. Tačiau, nepaisant šių trūkumų, specialioji internatinė mokykla, turėdama daugiau kvalifikuotų specialistų, ugdymo priemonių, labiau pajėgi tenkinti protinį negal turinčių asmenų ugdymosi poreikius. Darbe atlikti tyrimai padės geriau gyvendinti specialiąją mokyklą ateities vizijų perspektyvas.